

Vad är Världens Bästa Väska?

Svar: en väska laddad med en bra bok och samma bra bok med teckenstöd och samma bra bok på flera språk och samma bra berättelse i form av dockor, figurer, redskap och annat som illustrerar sagan som nu kan återberättas av barn eller vuxen om och om igen med tingens hjälp.

Finns det bara EN väska?

Svar: Å nej, nu, 2009, finns det 70 väskor som alla är världens bästa!

Var finns Världens Bästa Väska?

Svar: På biblioteken i Karlskrona kommun

Vem får låna en sådan världsbra väska?

Svar: personer som arbetar i vår kommun med förskola, förskoleklass, förberedelseklass och särskola

Är Världens Bästa Väska bara en, eller förlåt, sjuttio väskor?

Svar: Nej, Världens Bästa Väska är också namnet på ett treårigt, kulturrådsstött projekt som förutom väskor innefattar diasagor och flanosagor, bokombud och bokombudsträffar, föreläsningar och samarbete med andra språkstödjande institutioner .

Kan man få veta lite mer om hur ni jobbat och vad brukarna tycker?

Svar: Javisst, läs mer på de följande sidorna om bakgrund och syfte, ekonomi och arbetsmetoder, stöttestenar och ringar på vattnet. Stig in i Väskans värld!

Arbetsgruppen bakom Väskan

Karlskrona kommuns bibliotek består av stadsbibliotek och tio filialer. Åtta av dessa är integrerade med skolbibliotek 0-9 eller 0-6.

Barnbiblioteksgruppen (BBG) är biblioteksorganisationens äldsta tvärgrupp och har under alla år varit sammansatt med medarbetare från såväl stadsbibliotek som filialer, medan antalet medlemmar skiftat något. Två medarbetare finns kvar genom alla åren och alltjämt.

2006 nybildades barnbiblioteksgruppen och fick ett tydligare uppdrag.

- Skapa gemensamma riktlinjer i stort för barnbiblioteksverksamheten i kommunen
- Vara representanter – valda av biblioteksledningen – för barnbiblioteksverksamheten i alla enheter, tio filialer samt huvudbibliotek
- Var och en representera, känna sig delaktig i och ha ansvar för all barnbiblioteksverksamhet i vår kommun
- Ha helhetssyn
- Ha eller skaffa kunskap om alla barn i kommunen: antal, barnomsorg, skolor, fritidsaktiviteter etc.
- Koncentration på barn från 0 år t.o.m. högstadiet.
- Ha möten en – två ggr per termin
- Behandla och besluta i frågor som kontakter med barnavårdscentral (BVC), 3-årsboken, 6-åringars introduktion, kulturrådsansökan, barnomsorgspengarnas fördelning, kontakter med Länsbibliotek Sydost, kompetensutveckling, frågor kring barn - opacen, gemensam hållning till skolbiblioteken
- Arrangemang kring Barnboksvecka, nalledag, vinterlov o.s.v. är varje biblioteksenhets eget ansvar att ta itu med efter förutsättningar och skall inte närmare tas upp i denna grupp

Barnbiblioteksgruppen fick också en sammansättning som gjorde barnbiblioteksfrågorna förankrade i alla de fem basområdena som organisationen är indelad i.

Idén

Den 3 mars 2006 lyssnade två av oss i "gamla barnbiblioteksgruppen" på en föreläsning med logoped Barbro Bruce. Föreläsningen behandlade "Barns tidiga språkutveckling och kommunikationsutveckling". Föreläsningen var helt igenom högintressant, och någonstans i Barbro Bruces redogörelse av en del konkreta modeller för att arbeta med språksena barn – ja där föddes idén. På en liten lapp skrev vi till varandra: "tala med Resurscentrum om ett projekt bok + leksak".

Resurscentrum

Resurscentrum är en enhet inom Barn- och Ungdomsförvaltningen som har centralt placerade pedagoger för hjälp och stöd ut till skolor och förskolor, och som också har uppdraget att ordna fortbildning för hela kommunen.

Under projektets gång bytte denna enhet namn, men har här fått behålla det namn det hade vid ansökningstillfället.

Förankring och samarbete

För att göra en lång historia kort: barnbiblioteksgruppen nybildades, idén fann gehör i gruppen, kontakt togs med Resurscentrum, kontakt togs med förskolepedagoger på fältet – och alla nappade på idén. Många hade egna små påsprojekt och favoritböcker med leksaker, så metoden var ju inte ny. Däremot använd med framgång – och att vi kunde göra något i större skala var lysande, tyckte pedagogerna. Barn- och ungdomsförvaltningen hade också nyligen, för de så kallade Hallongrenpengarna, anställt elva resurspedagoger för förskolan. Specialpedagogernas arbetsområden är förvisso inte bara språk, men alla var mycket positiva till projektet. Det var alltså många möten för att förankra projektet innan vi satte oss ner för att formulera en ansökan.

Projektansökan

Det **övergripande målet** för Världens Bästa Väska (VBV) är att ge förskolebarn och i synnerhet den ökande gruppen språkstörda/språksvaga/flerspråkiga lustfyllda möten med böcker där berättelsen förstärks och kan återupplevas och återberättas med hjälp av de föremål som illustrerar berättelsen och som beledsagar boken i våra väskor.

Den **huvudsakliga målgruppen** är kommunens alla förskolebarn – direkt genom väskorna och indirekt genom vårt samarbete med bokombuden.

Metoden som kallas TPR utläses Total Physical Response och presenterades för oss av de pedagoger med vilka vi planerade projektet. Metoden appellerar till barnets sinnen: hörsel, lukt- och, inte minst, syn- och känselsinnet. Med påsar blir språket levande, konkret och tredimensionellt. Dessa påsar, eller väskor som vi valt att kalla dem, är en del i vårt projekt. Andra delar är att inrätta bokombud i förskolan och därigenom stärka bokens och berättelsens roll i förskolan samt återuppbygga samarbetet med BVC.

Vår **samarbetspartner** är barn- och ungdomsförvaltningens Resurscentrum med dess centralt placerade specialpedagog och hennes nätverk, förskolespecialpedagogerna.

Att arbeta fram en projektansökan innebär slit, nattmanglingar, två steg framåt och ett steg bakåt, förtröstan och tvivel innan slutligen försändelsen går iväg. Så följer några månader när man kastar mellan förhoppningar om att det ska gå vägen och övertygelse om att det ska gå åt pipsvängen. I juni stod det så klart att vi hade rott hem det hela. Nu vidtog ett arbete som krävt hundratals arbetstimmar och med uppgifter som vi inte riktigt kunnat tänka oss.

Från idé till färdiga väskor

År ett

10 arbetsmöten i BBG

2 möten med Resurscentrum

1 presentation för samtliga rektorer i grundskolan

10 bokombudsträffar (två träffar per biblioteksområde)

Oräkneliga e-post-kontakter med rektorer, resurscentrum, företag, bokförlag etc. innan vi hade bokombud klara, tyg till väskan klart, böcker, dockor, flanosagor och leksaker beställda och föreläsare bokad.

Många, många arbetstimmar då dockor och figurer letades upp, köptes in och tillverkades och slutligen trettio väskor färdigställdes.

År två ...

Glädjen var förstås stor när vi fick nya pengar för ytterligare ett år. Under hösten 2007 hade vi diskussioner mellan oss i barnbiblioteksgruppen, med bokombuden och med Resurscentrum.

Så småningom hade vi vaskat fram en lista på tjugo nya titlar utifrån önskemålen som kommit in. Värdegrunden, något om pojkar - flickor, dvs. genusperspektivet, något för de större förskolebarnen var exempel på önskemål förutom konkreta förslag på särskilda böcker.

Vi kände oss nu mycket säkrare i vår roll som dockskapare och väskskapare och behövde inte träffas så ofta. Vi jagade på loppmarknader och i leksaksaffärer och sydde och knåpade, men hade färre avstämningsmöten kring väskorna, däremot mycket diskussioner kring föreläsare, ekonomi, bokombud och annat som hör till projektet.

Tio bokombudsträffar   Föreläsningar   Utvärderingsmöte med specialpedagogerna

...och år tre

Det tredje året kände vi oss mer säkra på att få de resterande pengarna, projektet var ju framgångsrikt och våra redovisningar uppmärksammade. Vi låg i startgroparna och hade en del titlar redan påbörjade i tanken. Några nya önskemål från förskollärarna var väskor för de riktigt små barnen, och så försökte vi hitta fler titlar kring de gamla önskemålen. Det blev också en del egna favoriter och "måsten", t ex en Helsing-väska. Nytt för i år var att vi gjorde väskor med flera böcker om samma figur. Vi hade t ex tidigare en "Max bil". Nu kompletterade vi den med ytterligare två Max -böcker och bytte till mycket finare och porträttlika dockor och kallar väskan bara för "Max". Likaså har vi en "Mulle Meck" som innehåller de två små böckerna "Vem?" och "På väg". Ytterligare en samlingsväska är "Ellen och Olle sjunger" där vi lagt i fyra böcker och en hel hop föremål, inte minst en hel rad balanserande elefanter...

Vi har i vår grupp utvecklat stor färdighet för pysslande och sytt om kostymer, klippt hår och som förvandlats till skägg, gjort flickdockor till Tottepappor osv. osv. Vi har också duktiga medarbetare i biblioteksorganisationen som lagt ner stort arbete och engagemang. Spyflugan Astrids salami är lockande inte bara för Astrid! Vi har också anlitat en lokal dockverkstad för att få porträttlika dockor, t ex Mulle Meck. Vår ambition har varit att väskorna ska vara väl genomarbetade, dockor och föremål så lika som möjligt med noggrannhet i antal och färg, helt enkelt kvalitet.

Tio bokombudsträffar   Föreläsningar   Utvärderingsmöte med specialpedagogerna

Väskorna

Nu finns sjuttio vackert blå kassar med sömmar och band i skiftande färger. Först letade vi på nätet och i diverse kataloger efter kassar i olika storlek och färg, det var svårt att bestämma sig. Tanken att sy upp egna, helt unika, fanns också. Då dök det upp ett erbjudande från Resurscentrums kollegor i Kalmar. Slitstarkt tyg fanns att få från en nerlagd kommunal systuga! Så blev till slut kassarna unika och hemsydda (vår plusjobbare) Vid varje kasse finns fästad en "adresslapp" i form av en plastficka där det står Världens Bästa Väska på framsidan och en innehållsförteckning på baksidan.

Böckerna

Från våra samtal med resurspedagogerna och från vår egen erfarenhet visste vi att det skulle vara ganska enkla berättelser. Den första omgången väskor innehöll Ludde, Max, Alfons, Lilla Anna etc.. En del barnboksfigurer finns ju som dockor, och givetvis har det varit tacksamt. Grodan och alla hans vänner är väldigt fina och böckerna är ju bra! Mamma Mu och Kråkan, Lilla Anna, Castor, Bu och Bä är andra figurer som vi tacksamt inneslöt i väskfamiljen liksom den arga lilla mullvaden i "Det var det fräckaste".

Tecken som stöd

I vårt val av böcker styrdes vi det första året också av de titlar som fanns utgivna med tecken som stöd, eftersom det är en av idéerna bakom VBV. En tredjedel av första omgången väskor innehåller bok med tecken som stöd. Tyvärr har det inte kommit ut fler titlar under resten av projekttiden. Tecken som stöd har däremot fått stor uppmärksamhet, vilket vi berättar mer om under rubriken Ringar på vattnet.

Böcker på andra språk

En annan viktig tanke är att böckerna ska finnas på våra relevanta invandarspråk. Detta var inte helt lätt. En titel fanns i en eller två översättningar, en annan fanns översatt till två eller tre helt andra språk. Tanken att alla titlar skulle finnas på alla våra största invandarspråk, ja den föll. Men många titlar finns med någon översättning. Glädjande nog hände det saker under projekttiden. De folksagor som vi gjort väskor på är ett dök plötsligt upp i mängder av översättningar med parallelltext är två, och således kunde vi komplettera väskorna med många språk. I de fall språken inte hör till våra mest relevanta har vi valt att köpa ett eller två ex att ha enbart på biblioteken men ej i väskan.

I anslutning till väskförteckningen finns en förteckning över vilka språk som det finns väskor till.

Föremålen

Tingen som konkretiserar, dockorna och leksakerna med vilka man leker berättelsen och visar sin begreppsförståelse och empati – hur hittade vi dem?

Inte kunde vi ana att det skulle vara ett sådant jättejobb! Dockor finns ju som sagt: Totte, Emma, Alfons, Bu och Bä, Castor, Ludde. Gott så, det var bara att beställa hem! Men utifrån de val vi gjort enligt principerna ovan, så blev det många gånger böcker med många föremål, många fler än vi tänkt. Vi hade planerat upp till fem dockor/leksaker/föremål per väska. Detta är nog ganska lagom, men vi har i de flesta väskor hamnat på många fler därför att boken kräver det. En annan stötesten var proportioner. Vi ville gärna ha föremål som passade i storlek till varandra. Vi ville också helst att leksakerna stämde i färg och form. Vissa sagor var lätta, andra krävde uppfinningsförmåga. Vi letade i leksaksaffärer, på loppisar, i våra barnkamrar, i djuraffärer. Och vi köpte garn och tyg och förvånade familjen med pyssligt handarbete.

Här är en del av våra speciallösningar:

Petters fyra getter, Röd och Blå och Gul och Vit – fyra små plastgetter fick hemsyddas filtschabrak i rätt kulörer. Rickard (Floppy) stagar sitt hängande öra med en hemvirkad morot i öronstorlek och döljer sitt öra under hemvirkad tehuva. Emmas lillebror som är sjuk är en Tottedocka med andra kläder och hemmålade prickar. Vanten som djuren flyttar in i är en underbart hemstickad kopia av Matti Lepps vante, förfärdigad av vår kollega på konsthallen. Till Knacka på har våra vaktmästare gjort fem små dörrar i rätt färger och en liten ställning som man kan ställa den aktuella dörren i. Nalle har också fått hjälp av våra vaktmästare som snickrat blå säng och röd stol och vitt bord, medan ett av biblioteksbarne gjort skär sked i plastelina och en annan kollega sytt de blå byxorna.

Hasse, Luddes kompis, är en Luddedocka som fått hemsyddas gröna Hasse-kläder, och Långa Farbrorns trollerihatt som skulle rymma så mycket fick bli hemsydd i fleece. Alfons som bara knyter har en uppsjö av snören och rosetter.

Historien om Någon konkretiserades först med enbart en gosig leksakskatt, ett rött nystan och en blå spann, men när vi på rea hittade ett fiskskelett i plast, egentligen en tvåkopp, blev vi helt lyriska.

En av stadens udda affärer räddade oss på föräldrafronten genom att tillhandahålla en ganska stor docka i tyg. Med avklippt hår och nysydda byxor och dito skjorta blev den en utmärkt Totte-pappa som behövs som jämförelse i Totte är liten. Samma docka blev med uppsatt hår och hemsydd blå klänning Lisens mamma i Lisen kan inte sova och med ny häftig styling på garnhåret och kläderna blev den också Billys mamma i Billy och den mystiska katten. Barbie och Ken blev med nysydda kläder den elaka drottningen och den räddande prinsen i Snövit. I Den andra mamman fick en stor Linnea-docka bli mamman och två små Linnea-dockor blev barnen. Andra väskor har krävt skickliga medarbetare som trollat: tillverkat tygkorvar och lertallrikar, målat prickar och klippt hår, sytt in och lagt ut, Några av väskorna är tillverkade av barnomsorgspersonal, dels på ett gemensamt arbetsmöte och dels via specialbeställningar hos några som gärna knåpade vidare hemma.

Loggboken

Varje väska är försedd med en loggbok. De lärare som vill skriver där hur de använt väskan och hur barnen reagerade. På så sätt kan lärarna tipsa varandra kors och tvärs. Där skriver de också om de saknar något föremål eller om de rent av själva har kompletterat väskan med något som de tyckte behövdes. Ibland är det barnen som tillverkat dessa föremål. Vi på biblioteken läser loggboken när väskan kommer in. Vi tar ställning till önskemålen och försöker hitta det som ev. saknas. Sedan skriver vi ett svar eller en kommentar. Vi kompletterar då också innehållsförteckningen på väskan. På detta sätt blir väskorna dynamiska.

Samtliga 70 väskor

Här är förteckningen över samtliga sjuttio väskor – ja faktisk 71 eftersom vi fått en väska av ett fritidshem. Till denna väska har barnen skrivit saga och tillverkat föremål och inom föräldragruppen har sedan sagan översatts till elva olika språk.

Adjö, herr Muffin
Alfons och odjuret
Den andra mamman
Ankungen som ville tala vackert
Bara knyt, Alfons!
Billy och den mystiska katten
Bu och Bä blir blöta

Bu och Bä får besök
Castor bakar
Castor snickrar
Castor syr
Det var det fräckaste
Ellen och Olle sjunger (4 små böcker)
Emmas dagis
Emmas lillebror är sjuk

Flaxa med vingarna
Den flygande burken
Grodan blir glad
Grodan hittar en vän
Grodan och främlingen
Grodan och vintern
Guldlock
Halvan (4 små böcker)
Hans och Greta
Historien om Någon
Jag är inte rädd
Jätten och ekorren
Killingen som kunde räkna till tio
Knacka på!
Den krångliga kråkan
Labolinas lina
Lilla Anna flyttar saker
Lilla Anna och trollerihatten
Den lilla röda hönan
Lisen kan inte sova
Ludde och alla djuren
Mamma Mu får ett sår
Mathias bakar kakor
Max (3 små böcker: bil, nalle, potta)
Mulle Meck (2 små böcker: Vem?, På väg)
Nalle
Nej, sa lilla Monster
När lilla Anna var förkyld
Osynligt med Alfons

Petter och hans fyra getter
Pippi är sakletare
Pojken och hans ulliga får
Pricken
Prinsessan Bulleribång
Rickard
Rickard och Anja
Rosas bondgård
Rödluvan
Sagan om den lilla farbrorn
Sagan om den lilla gumman
Sagan om pannkakan
Sagan om vanten
Snurran och fjärrkontrollen
Snövit
Spyflugan Astrid
Stadsmusikanterna i Bremen
Svansjakten
Tass, tass...smyg, smyg...
Tiger och Puma
Totte städar
Totte är liten
De tre bockarna Bruse
Tummen och tossingarna
Var är mamma?
Vem sänkte båten?
Vem är borta?

VÄRLDENS BÄSTA VÄSKA PÅ OLIKA SPRÅK!

ALBANSKA

Grodan blir glad
Den lilla röda hönan
Rickard
De tre Bockarna Bruse

ARABISKA

Adjö Herr Muffin
Bara knyt Alfons Åberg
Castor bakar
Castor syr
Emmas dagis/första dag på dagis
Emmas lillebror är sjuk
Den flygande burken (häfte)
Den lilla röda hönan
Mamma Mu får ett sår
Max bil
Pippi är sakletare
Rickard
Rosas bondgård
Totte städar
Totte är liten

ARAMEISKA

Mamma Mu får ett sår
Pippi är sakletare

BOSNISKA

Pippi är sakletare

ENGELSKA

Bu och Bä blir blöta
Bu och Bä får besök
Det var det fräckaste
Den flygande burken (häfte)
Grodan blir glad
Grodan och främlingen
Guldlock
Hans och Greta
Jag är inte rädd
Knacka på
Den lilla röda hönan
Pippi är sakletare
Rickard
Sagan om den lilla gumman
Stadsmusikanterna
De tre Bockarna Bruse
Var är mamma?

FARSI

Bara knyt, Alfons Åberg
Emmas första dag på dagis
Den lilla röda hönan
Max bil
Pippi är sakletare

FINSKA

Den flygande burken (häfte)
Rosas bondgård

FRANSKA

Adjö herr Muffin

KINESISKA

Den flygande burken (häfte)
Den lilla röda hönan
Pippi är sakletare

KROATISKA/ SERBISKA

Hans och Greta

Rickard

Rödluvan

KURDISKA

(Kurmanci= nordkurdiska, Surami = sydkurdiska)

Emmas lillebror är sjuk K och S
Ludde och alla djuren K och S
Mamma Mu får ett sår K
Snövit S

Totte städar K och S
PASHTO
 Pippi är sakletare
PERSISKA
 Den flygande burken (häfte)
 Snövit
POLSKA
 Den flygande burken (häfte)
 Guldlock
 Hans och Greta
 Den lilla röda hönan
 Max
 Pippi är sakletare
 Stadsmusikanterna
PORTUGISISKA
 Hans och Greta
 Rödluvan
 Snövit
RYSKA
 Den flygande burken (häfte)
 Guldlock
 Hans och Greta
 Den lilla röda hönan
SOMALI
 Emmas dagis
 Emmas lillebror är sjuk
 Den lilla röda hönan
 Rickard
SPANSKA
 Castor bakar
 Castor snickrar
 Castor syr
 Guldlock
 Den lilla röda hönan
 Rosas bondgård
 Snövit
 Stadsmusikanterna
SYRISKA
 Emmas lillebror är sjuk
TURKISKA
 Den flygande burken (häfte)
 Grodan blir glad
 Grodan och främlingen
 Rickard
 Rosas bondgård
 De tre Bockarna bruse
URDU
 Den lilla röda hönan
VIETNAMESISKA
 Den lilla röda hönan
TECKENSTÖD
 Emmas dagis (häfte)
 Lilla Anna och trollerihatten
 Max bil
 Nalle
 Totte städar
 Totte är liten

Dessutom finns på biblioteket att låna:

- God natt herr Muffin på tyska
- Hans och Greta på italienska
- Mamma Mu får ett sår på tyska
- Max nalle på tyska
- Pippi är sakletare på hebreiska, holländska, italienska och tyska
- Sagan om den lilla, lilla gumman på holländska
- Snövit på italienska och nyopersiska
- Stadsmusikanterna i Bremen på italienska
- De tre Bockarna Bruse på italienska

Den flygande burken innehåller även text på bulgariska, italienska, norska, rumänska, tyska och punktskrift

Det bodde sju kråkor på Kråkmåla hed...

Här har vi Hellsingväskan "Den krångliga kråkan" med sju kråkor, bonden som tröttnade på kråkans bus med vatten på katten, bönor som skänktes till gårdens hönor och en nersågad flaggstång. Vidare bagarens krångelkringlor, gossen som i sin vagn slank än hit och än dit och än ner i diket och så till slut tårtan från systemen som försökte göra kråkbärskompott och bjöd sin bror på något riktigt gott...

Praktiskt

Så här har vi lagt in VBV i vår katalog, ett exempel

Titelnr: 7233543 BOOK-IT

Hcf/O

Världens bästa väska : Rickard / Guido van Genechten. - Väska med bok och tillhörande föremål

Prod. Biblioteken, Karlskrona kommun (2007). - Innehåller även bok på albanska-engelska, engelska-turkiska, engelska-arabiska, engelska-somali och på engelska-serbokroatiska.

ISBN 91-7574-475-9

Hcf/O

En väska kan alltså innehålla bok på svenska, bok på teckenstöd, bok på flera invandrarspråk och ett antal föremål. Allt som finns ligger i väskan, inget behöver beställas till.

Väskorna kan lånas endast av personal som har ett tjänstelånekort. Lånetiden är fyra veckor. De böcker på främmande språk som finns i väskan kan förskolepersonalen efter eget omdöme låna ut till barn/föräldrar under den tid väskan är på förskolan.

Väskorna har vi fördelat och lokaliserat till huvudbibliotek och våra fyra stora filialer.

Väskorna kan reserveras och skickas mellan alla enheter.

Såväl av den svenska boken som av de översatta böckerna och av de teckenstödda böckerna har vi under arbetets gång bestämt oss för att köpa ytterligare ett exemplar till våra stora bibliotek. Det blir alltså en rejäl förstärkning av såväl invandrarlitteratur som äppelhylla på dessa enheter.

Bokombud

Trots att vi i många år haft uppdraget att förse förskolorna med böcker och trots många och täta kontakter mellan bibliotek och förskola, så har vi aldrig i kommunen haft bokombud. Nu ville vi genom projektet få chans att bilda detta så viktiga nätverk. Vi bad chefen på Barn- och ungdomsförvaltningen om tid på en rektorskonferens och fick i början på oktober år ett träffa alla rektorer inom förskola/skola i kommunen. Vi hade gjort ett bildspel och ärendet föredrogs av en av våra chefer, två från oss i BBG samt vår kollega från Resurscentrum. Vi hade inte behövt vara nervösa. Projektet var redan väl förankrat genom Resurscentrums medverkan och genom att många rektorer i botten är förskollärare som visste vad vi talde om. Självklart skulle vi få bokombud, ett från varje förskola! Namn skulle komma! Och det gjorde det också, pö om pö och ibland efter påstötning, men ändå. Nittio bokombud, ungefär 15- 20 per biblioteksområde, kunde vi bjuda in till en första träff i november. Då presenterades projektet, och vid den andra träffen i februari var det premiärvisning av de färdiga väskorna. Nu rullar det på med två bokombudsträffar per termin. Bokombuden, specialpedagogerna och bibliotekspersonalen samtalar om nya böcker, om vår äppelhylla med anpassade medier för läshandikappade, om läsmiljö på förskolan, om val av böcker, om genusperspektiv, om TAKK, dvs. tecken som alternativ och kompletterande kommunikation - ja det finns mycket att tala om. Bokombudsträffarna sker områdesvis och kan se lite olika ut. Vi är alltså inte hundra personer, utan varje bibliotek bjuder in sina 15-20 bokombud till sitt bibliotek.

Även friförskolor, och kooperativa förskolor har inbjudits att delta med bokombud, och efterhand har vi fått bokombud också därifrån. Alla bokombud kommer inte alla gånger, men från vissa förskolor har vi haft en representant varenda träff, det är verkligen roligt. Alla bokombud har fått en egen bokombudskasse i tyg och boken ”Bokpuffar” av Lisa Henriksson som inspiration.

Föreläsningar

De som valts till bokombud har fått en gedigen fortbildning. Inte bara våra träffar som i sig är proportionerligt rätt många timmar, utan också föreläsningar. Detta är en del av projektet.

Totalt hade vi planerat sex föreläsningar, en per termin, och det har vi också kunnat genomföra med en termins förskjutning – första terminen hann vi helt enkelt inte få till stånd en föreläsning. I föreläsningarna har vi försökt täcka olika aspekter av barns språk och läsning. Föreläsarna har bokats av Resurscentrum. Sedan har Karlskrona Kompetenscentrum (KCC) tagit vid och fört in föreläsningen i den kommunala kurskatalogen. Varje föreläsning har haft två anmälningsskoder. En kod för bokombud (och bibliotekspersonal) utan anmälningsavgift och en kod för övriga intresserade med en smärre anmälningsavgift för att täcka lokalhyra och förtäring. Det har varit ett mycket smidigt samarbete som inneburit att vi bibliotekarier inte har behövt ha något arbete med det praktiska kring föreläsningarna.

Detta är de sex föreläsningar som vi ordnat och berikats av under projektet:

- Ann-Katrin Svensson, lektor och författare föreläste utifrån sin bok ”Språkglädje: språklekar i förskola och skola”. Svenssons studier om läsmiljöerna i förskolan väckte debatt, precis som en bra föreläsning ska göra.
- Susanna Ekström, universitetsadjunkt vid Lärarhögskolan i Stockholm, inspirerade under rubriken ”Läsglädje” till aktiv läsning och inte minst med föremål, just så som i Världens bästa Väska.
- Eva-Kristina Salameh, medicine doktor och logoped från Språkens Hus föreläste om tvåspråkighet och språkstörningar. Många bokombud upplevde föreläsningen som svår, samtidigt som den gav den många aha-upplevelser och viktiga insikter
- Lou Rossling gav oss skratt och tårar när hon trollband så gott som alla bokombud och många ”övriga intresserade” under rubriken ”Att tända stjärnögon – hos både pojkar och flickor”. Ett av bokombuden skrev och tackade för den bästa föreläsning hon någonsin varit på.
- Kerstin Axelsson och Margaretha Evmark inspirerade oss under en workshop, femtio bokombud åt gången, under rubriken ”Kom igång med teckensång”.
- Agneta Edwards, litteraturpedagog och författare, kändes som en självklar avslutning med en föreläsning utifrån sin bok ”Bilderbokens mångfald och möjligheter”. Denna bok skall för övrigt utgöra grund för diskussionerna på bokombudsträffarna nu år ett efter projektet. Bokombudsträffarna fortsätter ju och väskorna finns kvar liksom böckerna och barnen, förmedlarna och läslusten!

BVC och samspråksgrupper

Resurscentrum har fört samtal med våra olika barnavårdscentraler för att få till stånd de samspråksgrupper med personal från förskola, bvc och bibliotek som vi hade som ambition att bilda. Vi har inte kommit dit än, många barnavårdscentraler verkar arbeta under stark press. Två områden har dock samspråksgrupp, en väl etablerad och en som tar stapplande steg. Vi ger dock inte upp tanken, och vi har fått igång besök av föräldragrupper från bvc på en del ställen som ett tag varit ”insomnade”. På många bibliotek har vi regelbundna besök från

BVC:s föräldragrupper, men samspråksgrupper har inte kommit till stånd. Detta får vi säga är den del av projektet där vi inte nådde ända fram under projekttiden.

Det område som redan innan projektet hade en etablerad samspråksgrupp som varit vår modell ligger i ett invandrartätt område. Bibliotekarien där beskriver samspråksgruppen så här:

Tanken är att gruppen; som består av specialpedagoger, en sköterska vid BVC, företrädare för öppen förskola och företrädare för personal vid Familjens hälsotorg på Kungsmarksplan, träffas för att diskutera gemensamma beröringspunkter inom närområdet (Kungsmarken). Biblioteket i Kungsmarken företräds av mig. Ur mitt perspektiv har det till stor del handlat om att nå ut med tjänster och information om vad vi har att erbjuda på biblioteket, via dem som dagligen träffar barn och föräldrar bosatta i området. Därför har jag t.ex. dykt upp vid 3-årsbesök på vårdcentralen och informerat föräldrar om böcker och tidskrifter samt levererat material. Genom att delta i våra möten har jag aktivt kunna tala för dem som jobbar i olika typer av sociala verksamheter i området, kunnat berätta om biblioteket, när och var vi är tillgängliga och vad man kan förvänta sig av oss. Under hösten är tanken att grupper med barn och föräldrar ska komma på besök från förskolan med specialpedagogerna för att kunna göra studiebesök hos oss samtidigt som de har möjlighet att diskutera andra saker. Jag kommer också att göra ytterligare besök på familjens hälsotorg och passa på att marknadsföra oss där.

Vi har möte vid 2-3 tillfällen per termin på sin höjd, något jag tycker det är meningsfullt att avsätta en kortare stund till. I våras gjorde vi också gemensamt ett besök i Rosengård där vi bland annat besökte biblioteket.

Treårsboken

Sedan många år tillbaka delar vi på biblioteken i kommunen ut en bok till alla treåringar. Ytterligare en punkt i vår ansökan var att få upp hämtningsprocenten på gåvoboken, och att få grattiskortet som skickas ut översatt till andra språk. Förskolepedagogerna har tagit sig an treårsboken, "Barnens första bok", och gjort en del inspirationsmateriel som de presenterat på bokombudsträffarna, alla bokombud har blivit uppmärksamma på treårsboken och vi har tryckt upp och skickar en grattisfolder om boken som förskolan delar ut till treåringarna. Vi fick också gehör hos Länsbibliotek Sydost som trycker korten, och i den nya upplagan av kort finns det tillagt en rad på engelska!

2008 passade vi på att ansöka om pengar ur Biblioteksförningens "Hundra höjdare", en del av Library Lovers – kampanjen, och bjöd in alla barn födda 2005 till ett Treårskalas, eller snarare tre kalas eftersom vi hade tre föreställningar under en lördag i november.

Barnbiblioteksgruppen fanns på plats tillsammans med en trubadur, vi sjöng med barn och föräldrar sånger ur Barnens första bok, vi delade ut ballonger och barnbibliotekskataloger och en hel del treårsböcker som många passade på att hämta denna festliga dag. Slutet på kalaset var förstas en härlig Spöket Labanglass.

Detta sammantaget har gjort att treårsboken uppmärksammas och hämtningsprocenten ökat.

Flanosagor och diasagor

Produktionen av diasagor verkar nu helt ha upphört, men flanosagor tillverkas alltjämt och önskas av många förskollärare både inom förskola och habilitering. Vi har köpt allt vi kommit över och alla våra fem biblioteksområden har nu en rejäl uppsättning flanosagor och en portabel flanellograf.

Ringar på vattnet

Bokrecept

Vi lade tidigt ut information om projektet på vår hemsida. En logoped från landstinget ringde och ville träffa oss för att få höra mer om VBV och om Äppelhyllan. Under samtalets gång återuppväcktes en gammal idé med bokrecept och bara en vecka senare hade logopederna snickrat ihop ett ”receptförslag” där t.ex. lilla Kalle, 3 år, ordinerar böcker med enkla bilder eller många substantiv eller komparation. Kalles mamma och pappa får receptet och ett förslag att gå till något av biblioteken i kommunen och titta på böcker. För att ingen liten Kalle ska mötas av oförståelse har vi presenterat detta mycket noga för våra kollegor och vi förser nu systematiskt relevanta böcker med det lokala ämnesordet ”bokrecept” och ytterligare ett ämnesord, t ex ”komparation” eller ”verb” eller ”ljudet s”, allt för att göra all personal så säker som möjligt i mötet med Kalle. På begäran från logopederna finns nu en ”bokreceptkontaktperson” på varje kommunbibliotek så att alla logopeder inom Blekinges landsting kan skriva ut bokrecept. Hjulet behöver bara uppfinnas en gång för alla har ju tillgång till Karlskronas bibliotekskatalog! Vi stämmer av med logopederna hur många bokrecept som kommit in, och visst är dessa färre än de som skrivits ut, men en så enkel sak som att föräldern nu har en e-postadress att kontakta har gjort att fler har hört av sig.

TAKK, Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation

Utgivningen av teckenstödda böcker som passar för Väskan är inte stor. Vi tömde resursen redan första året. Däremot är intresset för TAKK växande och många inom barnomsorgen har utbildats och använder tecken. Halvdagarna med teckensång gav ytterligare inspiration och följdes upp på bokombudsträffarna där kunniga förskollärare vittnade och lärde ut. Där föddes också idén att väskbrukarna själva kan förse väskorna med tecken utifrån de teckenpärmar som finns inom förskolan. Nästan genast fick vi ett inplastat häfte med teckenstöd till ”Emmas dagis” och vi hoppas och tror alldeles säkert att fler kommer

Brukarna har ordet

Hur har då de redan färdiga väskorna tagits emot? Med öppna armar. Många, ja alla förskolor, har ju egna påsar med föremål på ett eller annat sätt, men vi har fått mycket beröm för att väskorna är välgjorda. Under det första året var de trettio första väskorna utlånade 333 gånger, dvs. i snitt 11 lån per väska. Eftersom det nästan alltid är kö på väskorna blir lånet, som normalt är en månad, bara 14 dagar, och det har vi fått synpunkter på. Man vill ha väskan längre .

Hur jobbar man med väskan? Våldigt olika! Här är ett par rapporter från fältet:

Förskollärare

Hur vi använder väskan... Visst kan jag hjälpa dig med detta, men jag vet att vi också ute på ställena arbetar väldigt olika med dem... och dessutom olika beroende vad det är för saga! Jag för min del brukar låta sakerna som tillhör sagan, vara lite magiska... Alltså det är bara jag som rör dem till en början. Ibland får de inte röra sakerna över huvudtaget utan bara se och ”tänka sig”... Låter detta flummigt??? (Det är ingenting mot vad det är!!!) Barnen älskar det!

I Grodan-temat som vi hade förra terminen använde vi väskorna som ett komplement till det stora dramat vi spelade upp när barnen själva var skådespelare.

T.ex Sagan om Vanten.

Jag låter alla djuren ligga kvar i väskan och plockar sen upp ett efter ett sakta, samtidigt som jag berättar sagan (i den magiska stämningen som råder)...Ibland använder jag mina egna ord och struntar i originalet, ibland läser jag ordagrant. När sagan sedan avslutas så åker de ner i väskan igen ett efter ett...

Ibland låter vi barnen vara ett djur var och dramatisera det på det viset, med hjälp av en vuxen. Ibland får barnen göra sagan helt själva!

Tex: Mera knyt Alfons! Underbar väska!!!!!!

Helt annorlunda...

Jag började med att binda upp linbanan eftersom jag trodde att det skulle bli ett så stort avbrott från sagan. Därefter läser jag ordagrant och tar upp sak efter sak. När sagan är slut så är barnen så tända på att vilja knyta så då kör vi igång med ett bindbygge i hela målrummet...

Nu var de sju som bodde i Vanten...

Speciallärare i särskolan

Hej Här kommer lite tankar kring världens bästa väska.

För elever med svårigheter är dessa väskor ypperliga då de är mycket konkreta. Mina elever har svårt att hålla en röd tråd i en berättelse och med detta material har de lättare att hålla fokus. Då några av målen enligt våra styrdokument i svenska är att kunna berätta i större och mindre grupp och återge sagor och berättelser så är detta material mycket bra. De ska kunna berätta en berättelse med en början och ett slut och berätta så att åhörarna förstår berättelsen Här kan även elever med lite större svårigheter nå målen.

Väskorna och berättelserna tilltalar och roar eleverna. Eleverna i min klass är 7-11 år

Statistik

Omgång ett, trettio väskor, lokaliserades i mars 2007. Fram t.o.m. augusti 2009 hade dessa väskor lånats 721 gånger, dvs. i snitt 24 gånger.

Omgång två, tjugo väskor, lokaliserades i april 2008. Fram t.o.m. augusti 2009 hade dessa väskor lånats 278 gånger, dvs. i snitt 14 gånger.

Omgång tre, tjugo väskor, lokaliserades i maj 2009. Trots att de kom när terminsslutet och förskolans sommarstängningar stod för dörren hade de fram t.o.m. augusti 2009 lånats 55 gånger, dvs. i snitt tre gånger.

Sammantaget har alltså de sjuttio väskorna lånats 1054 gånger, i snitt 15 gånger per väska.

Svårigheter i projektet

Tid

Det kan vara svårt för bokombuden att få tid att ta sig till bokombudsträffar och föreläsningar. De får dåligt samvete om de lämnar kollegorna ensam med många barn. Ju mindre förskola, desto mer sårbart. Flera har också vittnat om hur svårt det är att vara just ombud – all information ska ju inte stanna hos personen utan föras vidare till arbetskamrater. Att få en stående punkt på personalmötet är inte en realitet för alla ännu. Även om rektorerna sanktionerat verksamheten så hinner verkligheten ikapp och det kan bli svårt att ”komma ifrån”. Vi har lagt träffarna på två timmar för att det inte ska kännas oöverstigligt – men då var det någon som menade att ”för under tre timmar får vi inte vikarie”. Över lag har det ändå varit god uppslutning.

Vi ansökte om medel för böcker, väskor, föremål och föreläsningar. Vår personaltid var vår egeninsats. Så här i backspegeln ser vi att vi gjorde en glädjekalkyl och att vi lagt ner många hundra timmar på projektet. Att beräkna tidsinsatser är svårt. Vi hade inte räknat med så många timmar till letande och knåpande, men vi rycktes med i uppgiften. Också samordning, rapportskrivning, bokinköp och ekonomibevakning tar sin tid. Av detta har vi lärt oss mycket!

Böcker på andra språk

Tanken har varit att barn med ett andraspråk ska kunna ta hem boken på sitt språk för att kunna ta del av berättelsen tillsammans med föräldrarna. I mitten av projektet bad vi specialpedagogerna i vårt mest mångkulturella område att säga några ord om just böckerna på andra språk, och så här svarade de:

I vissa fall har föräldrarna lånat böcker på deras modersmål och detta har varit mycket uppskattat. I vårt område är det mycket värdefullt att det finns extraböcker, dvs. böcker på barnens modersmål. Då kan föräldrar läsa hemma för sina barn det vi läser på svenska på förskolan. En nackdel är den korta lånetiden.

Böcker med teckenstöd är bra att läsa för de språksvaga barnen men även för barn med annat modersmål då det blir en förstärkning av språket.

Flanosagor är mycket populära i vårt område. De har kanske bara lånats en gång på biblioteket, men därefter har personalen själva köpt in flanosagor eller tillverkat egna. Vi har även köpt in ett antal till vår materialbank och där har personalen möjlighet att låna.

Vid vår slututvärdering av projektet tillsammans med specialpedagogerna kunde vi konstatera att de utländska böckerna inte använts i den utsträckning som vi önskat. Vi rannsokade oss själva och insåg att vi inte varit tillräckligt tydliga i vår information till lärarna om att de utländska böckerna kan lånas hem från förskolan till familjen. Den gamla rädslan över vad som händer om en bok försvinner har nog också spelat oss ett spratt. Dessutom är förstas lärarna rädda att inte få tillbaka boken i tid. Om nästa förskola som står i kö valt just denna väska för att den innehåller en bok på farsi så är det ju inte så bra om farsi - boken inte finns

med. I och med att det nu bildats hemspråksgrupper på förskolan tror vi att de utländska böckerna kommer till mycket större användning.

Samspråksgrupper

Den del av projektet som rör samspråksgrupperna, dvs. områdesvisa grupper där förskolepersonal, BVC - personal och bibliotekspersonal kunde träffas och informera varandra om det "allmänna språkläget", har varit svår att genomföra. En väl fungerande har beskrivits ovan. Vid vår utvärdering med specialpedagogerna framkom en mycket viktig synpunkt på varför det fungerar såväl i detta område och så haltande i andra. Givetvis har området i fråga mycket engagerad personal i alla leden, men det är också ett område där man bor och går till barnavårdscentral, förskola och skola i samma område. I övriga kommunen är man mycket mer rörlig. Barn och föräldrar bor i ett område där man tillhör detta BVC men barnet går kanske i en förskola i ett helt annat område som "tillhör" en annan specialpedagog och bibliotekarie och ett syskon går kanske i en skola i ytterligare ett område. Människorna är helt enkelt rörligare än den kommunala och landstingskommunala organisationen.

Framgångar med projektet

Väskorna är ständigt utlånade och skickas kors och tvärs mellan våra elva bibliotek. Även flanellografsagorna har blivit mycket lånade. Det långsamma, begrundande och aktiverande berättandet har därmed fått uppmärksamhet.

Föreläsningarna har varit välbesökta och uppskattade och har gett oss många gemensamma insikter, impulser och aha-upplevelser.

Bokombuden har blivit nya arbetskamrater med oss och känner sig mer hemmastadda på biblioteket. Detta i sin tur har lett till att fler förskollärare kommer till biblioteket för att välja böcker istället för att beställa en boklåda som vi plockar samman. Boklådornas antal är alltjämt stort och basen i förskolornas bokförsörjning, men att fler ändå kommer med barnen till biblioteket och väljer böcker är positivt. Många förskollärare som bara varit ett namn för oss har fått ett ansikte - och viceversa. Så här sa ett av våra bokombud: *Det är så bra att biblioteket har fått ansikten. Förr så ringde man en röst och fick det önskade i boklådan. Men nu känner vi varann!* Bokombudsträffarna har gett förskolepersonalen och bibliotekspersonalen möjlighet att utbyta idéer och diskutera. **Böcker, läsning och berättande har satts i fokus i ett förvaltningsövergripande projekt som båda förvaltningarna med stolthet lyfter fram.**

Uppmärksamhet

Projektet har uppmärksamats med reportage i lokaltidningarna, i TV4 Sydost och i kommunens personaltidning.

Projekt - och sen?

Bokombuden har vi och vi är måna om att förvalta den samverkan vi byggt upp. Väskorna har vi och vi hoppas de håller i många å och kan förnyas och kompletteras. Barnen med behov av språklig stimulans har vi och över förvaltningsgränserna vet vi nu mycket mer var vi har varandra. Nu vet vi hur vi kan hjälpas åt att trampa nya stigar för att underlätta för barn och föräldrar att nå fram till språglädjen och läsglädjen

Karlskrona i september 2009
För Barnbiblioteksgruppen
Birgitta Waldebrink-Olsson
Bibliotekarie

För Resurscentrum
Karin Nilsson
Specialpedagog

Foto: Commersen

Barnbiblioteksgruppen är glad! Sjuttio väskor är klara!

**Lena Mattisson, Magnus Mellmark, Annelie Davidsson, Gunilla Wahlgren
Agneta Brask, Birgitta Waldebrink-Olsson**

Inspirationslitteratur

Edwards, Agneta, Bilderbokens mångfald och möjligheter 1. utg. NoK Stockholm 2008

Ekström, Susanna, Bildglädje & läslust En bok för alla Stockholm 1997

Granberg, Ann, Småbarns sagostund 1. uppl. Stockholm Liber utbildning 1996

Henriksson, Lisa Bokpuffar: lekidéer kring bilderböcker och berättande i förskola och skola Stockholm En bok för alla 2006

Kom igång med teckensång! [1], 20 sånger från morgon till kväll / [mu. Bertil Hallin ; text: Britt G. Hallqvist ...] Specialpedagogiska institutet Umeå 2002

Kom igång med teckensång!. 2, Sånger från höst till vår / [teckningar: Dan Evmark] Kerstin Axelsson, Margareta Evmark Kungsbacka Lilla TL 2007

Rosling, Lou, Tänd dina stjärnögon: vad barn lärt mig Saltsjö - Duvnäs Efron & dotter 2007

Svensson, Ann-Katrin, Språkglädje 2. uppl. Lund, Studentlitteratur 2005